

Suffering & Prosperity: A Jewish Philosophical Exploration

Lecture 2: Theodicies of Gadlut Ha'adam

1. Preliminaries

מורה הנבוכים ג:ט"ו (מהד' שוורץ)

לנמנע טבע יציב יציבות בת-קיימא שאיננה מעשהו של עושה ואי-אפשר לשנותו כלל. לכן אין לייחס לאל יכולת עליו¹. איש מבעלי-העיון אינו חולק על כך כלל. רק מי שאינו מבין את המושכלות אינו יודע זאת². סלע המחלוקת בין כל בעלי-העיון הוא רק באשר למין מסוים של מושאי-הדמיון. יש מבעלי-העיון האומר שזה בגדר נמנע, שאין לייחס לאל יכולת לשנותו. אחר אומר שזה בגדר האפשר, שיכולת האל תופשת לגביו להביאו לידי מציאות כפי שחפץ. דוגמה לכך היא היפגשות שני הפכים בזמן אחד ובמצע אחד³, והפיכת האובייקטים⁴, כלומר שהעצם יעשה מקרה והמקרה – עצם⁵; או מציאות עצם גופני מבלי שיהיה בו מקרה⁶. כל אלה בגדר הנמנע בעיני כל אחד מבעלי-העיון. כמו כן שיביא האל לידי מציאות כמותו, או יגרום להקָעֵד עצמותו, או יעשה גוף, או ישתנה – כל זה בגדר הנמנע, ואין לייחס לאל את היכולת לעשות דבר מזה.

THAT which is impossible has a permanent and constant property, which is not the result of some agent, and cannot in any way change, and consequently we do not ascribe to God the power of doing what is impossible. No thinking man denies the truth of this maxim; none ignore it, but such as have no idea of Logic. There is, however, a difference of opinion among philosophers with reference to the existence of any particular thing. Some of them consider its existence to be impossible, and hold that God cannot produce the thing in question, whilst others think that it is possible, and that God can create it if He pleases to do so. E.g., all philosophers consider that it is impossible for one substratum to have at the same moment two opposite properties, or for the elementary components of a thing, substance and accident, to interchange, so that the substance becomes accident, and the accident becomes substance, or for a material substance to be without accident. Likewise it is impossible that God should produce a being like Himself, or annihilate, corporify, or change Himself. The power of God is not assumed to extend to any of these impossibilities.

חיי מוהר"ן (לא מצונזר) סעיף ת"ז

ואמר מה שכתוב שם בספר מורה נבוכים "וכי אפשר שיהיה נעשה מהמשולש מרובע" – אמר רבינו ז"ל אני מאמין שהשם יתברך יכול לעשות מהמשולש מרובע! כי דרכי השם נעלמים מאיתנו והוא כל יכול ולא יבצר ממנו מאומה

And he said, what is written there in the *Guide of the Perplexed* 'And is it possible that the triangle could be made a square?' – our master of blessed memory said 'I believe that the Holy One Blessed Be He could make the triangle a square! For the ways of Hashem are hidden from us and he is Almighty and nothing is beyond Him

2. Soul Making Theodicy

John Hick, *Evil and the God of Love*

character that comes from the involvement of costly personal effort. I suggest, then, that it is an ethically reasonable judgement, even though in the nature of the case not one that is capable of demonstrative proof, that human goodness slowly built up through personal histories of moral effort has a value in the eyes of the Creator which justifies even the long travail of the soul-making process.

The picture with which we are working is thus developmental and teleological. Man is in process of becoming the perfected being whom God is seeking to create. However

with the utmost possible degree of pleasure. If, then, there is any true analogy between God's purpose for his human creatures, and the purpose of loving and wise parents for their children, we have to recognize that the presence of pleasure and the absence of pain cannot be the supreme and overriding end for which the world exists. Rather, this world must be a place of soul-making. And its value is to be judged, not primarily by the quantity of pleasure and pain occurring in it at any particular moment, but by its fitness for its primary purpose, the purpose of soul-making.¹

רמב"ן שמות פרשת בא - בשלח פרק יג

ולפיכך אמרו (אבות פ"ב מ"א) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שכולן חמודות וחביבות מאד, שבכל שעה אדם מודה בהן לאלהיו, וכוונת כל המצות שנאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו

Be as heedful of a light commandment as of a weighty one," for they are all exceedingly precious and beloved, for through them a person always expresses thankfulness to his G-d.

And the purpose of all the commandments is that we believe in our G-d and be thankful to Him for having created us, for we know of no other reason for the first creation, and G-d the Most High has no demand on the lower creatures, excepting that man should know and be thankful to G-d for having created him.

מדרש תנחומא (בובר) פרשת תזריע

[ז] ... שאל טורנוסרופוס הרשע את ר' עקיבא איזה מעשים נאים של הקב"ה או של בשר ודם, א"ל של בשר ודם נאים, ... א"ל למה אתם מולים, א"ל אף אני הייתי יודע שאתה עתיד לומר לי כן, לכך הקדמתי ואמרת לי לך מעשה בשר ודם הם נאים משל הקב"ה, הביאו לי שבולים וגלוסקאות, [אמר לו אלו מעשה הקב"ה ואלו מעשה בשר ודם אין אלו נאים, הביאו לי] אנוצי פשתן וכלים מבית שאן, א"ל אלו מעשה הקב"ה ואלו מעשה בשר ודם, אין אלו נאים, א"ל טורנוסרופוס הואיל הוא חפץ במילה, למה אינו יוצא מהול ממעי אמו, א"ל ר' עקיבא ולמה שוררו יוצא בו, לא תחתוך אמו שוררו, ולמה אינו יוצא מהול, לפי שלא נתן הקב"ה לישראל את המצות אלא כדי לצרף בהן, לכך אמר דוד (כל) אמרת (אלוה) [ה'] צרופה וגוי (תהלים יח לא).

It happened that Tyrannus Rufus the wicked asked R. Aqiva, "Which works are the more beautiful? Those of the Holy One, blessed be He, or those of flesh and blood?" He said to him, "Those of flesh and blood are the more beautiful." ...He said to him, "Why do you circumcise?" He said to him, "I also knew that you were going to say this to me. I therefore anticipated [your question] when I said to you, 'A work of flesh and blood is more beautiful than one of the Holy One, blessed be He.' Bring me wheat spikes

and white bread.” He said to him, “The former is the work of the Holy One, blessed be He, and the latter is the work of flesh and blood. Is not the latter more beautiful?” Tyrannus Rufus said to him, “Inasmuch as He finds pleasure in circumcision, why does no one emerge from his mother's belly circumcised?” R. Aqiva said to him, “And why does his umbilical cord come out on him? Does not his mother cut his umbilical cord? So why does he not come out circumcised? Because the Holy One, blessed be He, only gave Israel the commandments in order to purify them. Therefore, David said (in [II Sam. 22:31](#) = [Ps. 18:31](#)), ‘the word of the Lord is pure.’”

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף י עמוד א

תניא: היה רבי מאיר אומר, יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך: אם אלהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסן? אמור לו: כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם. וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע: אם אלהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? א"ל: כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם.

א"ל: [אדרבה,] זו שמחייבתן לגיהנם! אמשול לך משל, למה הדבר דומה: למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו: ואתם קרוין עבדים, שנאמר: כי לי בני ישראל עבדים!

אמר לו ר"ע: אמשול לך משל, למה הדבר דומה: למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו: ואנן קרוין בנים, דכתיב: בנים אתם לה' אלהיכם.

אמר לו: אתם קרוים בנים וקרוין עבדים, בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים, ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים, ועכשיו אין אתם עושים רצונו של מקום! אמר לו, הרי הוא אומר: הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית, אימתי עניים מרודים תביא בית? האי דנא, וקאמר: הלא פרוס לרעב לחמך

It is taught in a *baraita*: [Rabbi Meir](#) would say: An opponent may bring an argument against you and say to you: If your God loves the poor, for what reason does He not support them Himself? In such a case, say to him: He commands us to act as His agents in sustaining the poor, so that through them we will be credited with the performance of mitzvot and therefore be saved from the judgment of Gehenna. And this is the question that [Turnus Rufus](#) the wicked asked [Rabbi Akiva](#): If your God loves the poor, for what reason does He not support them Himself? [Rabbi Akiva](#) said to him: He commands us to sustain the poor, so that through them and the charity we give them we will be saved from the judgment of Gehenna.

[Turnus Rufus](#) said to [Rabbi Akiva](#): On the contrary, it is this charity which condemns you, the Jewish people, to Gehenna because you give it. I will illustrate this to you with a parable. To what is this matter comparable? It is comparable to a king of flesh and blood who was angry with his slave and put him in prison and ordered that he should not be fed or given to drink. And one person went ahead and fed him and gave him to drink. If the king heard about this, would he not be angry with that person? And you, after all, are called slaves, as it is stated: “For the children of Israel are slaves to Me” ([Leviticus 25:55](#)). If God decreed that a certain person should be impoverished, one who gives him charity defies the will of God.

[Rabbi Akiva](#) said to [Turnus Rufus](#): I will illustrate the opposite to you with a different parable. To what is this matter comparable? It is comparable to a king of flesh and blood who was angry with his son and put him in prison and ordered that he should not be fed or given to drink. And one person went ahead and fed him and gave him to drink. If the king heard about this once his anger abated, would he not react by sending that person a gift? And we are called sons, as it is written: “You are sons of the Lord your God” ([Deuteronomy 14:1](#)).

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד א

אמר רבא, ואיתימא רב חסדא: אם רואה אדם שיסורין באין עליו — יפשפש במעשיו, שנאמר: "נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה'". פשפש ולא מצא — יתלה בבטול תורה, שנאמר: "אשרי הגבר אשר תינסנו ית ומתורתך תלמדנו".

Previously, the Gemara discussed suffering that results from one's transgressions. The Gemara shifts the focus and discusses suffering that does not result from one's transgressions and the suffering of the righteous. **Rava, and some say Rav Hisda, said: If a person sees that suffering has befallen him, he should examine his actions.** Generally, suffering comes about as punishment for one's transgressions, **as it is stated: "We will search and examine our ways, and return to God"** (Lamentations 3:40). **If he examined** his ways and **found no** transgression for which that suffering is appropriate, **he may attribute** his suffering **to dereliction** in the study of **Torah**. God punishes an individual for dereliction in the study of Torah in order to emphasize the gravity of the issue, **as it is stated: "Happy is the man whom You punish, Lord, and teach out of Your law"** (Psalms 94:12). This verse teaches us that his suffering will cause him to return to Your law.

ואם תלה ולא מצא — בידוע שיסורין של אהבה הם, שנאמר: "כי את אשר יאהב ה' יוכיח".

And if he did attribute his suffering to dereliction in the study of Torah, **and did not find** this to be so, **he may be confident that these are afflictions of love, as it is stated: "For whom the Lord loves, He rebukes,** as does a father the son in whom he delights" (Proverbs 3:12).

רש"י מסכת ברכות דף ה עמוד א

יסורין של אהבה - הקדוש - ברוך - הוא מייסרו בעולם הזה בלא שום עון, כדי להרבות שכרו בעולם הבא יותר מכדי זכויותיו.

'Afflictions of love' – The Holy One Blessed Be He afflicts him in this world, without [his having committed] any sin, in order to increase his reward in the world to come beyond his merits

מורה הנבוכים ג:כ"ד (מהד' שורץ)

הזכירה אותו בשישה מקומות, כמו שאבהיר לך בפרק זה. מה שמפורסם¹ אצל האנשים בדבר הנסיון הוא שהאל מנחית פגעים על אדם מבלי שחטא קודם-לכן, כדי ששכרו יגדל. זה עיקר שלא הזכיר כלל בלשון גלויה בתורה. אין בתורה אלא מקום אחד מששת המקומות שפשטו יגרום לדמות עניין זה. ואני אסביר את משמעותו. העיקר התורתית, שהוא הפך הדעה הזאת, הוא דברו אל אמונה ואין ענין (דברים ל"ב, 4). גם לא כל החכמים סברו כדעה המונית זאת. שהרי אמרו: אין מיתה בלא חטא ואין ייסורין בלא עון². זאת היא הדעה אשר ראוי שיחזיק בה כל בן-תורה³ בעל שכל, ולא ייחס עשק לאל — הוא נעלה על זאת — כדי להאמין שראובן חף מחטא ושלם, ושאין הוא ראוי למה שפגע בו.

THE doctrine of trials is open to great objections: it is in fact more exposed to objections than any other thing taught in Scripture. It is mentioned in Scripture six times, as I will show in this chapter. People have generally the notion that trials consist in afflictions and mishaps sent by God to man, not as punishments for past sins, but as giving opportunity for great reward. This principle is not mentioned in Scripture in plain language, and it is only in one of the six places referred to that the literal meaning conveys this notion. I will explain the meaning of that passage later on. The principle taught in Scripture is exactly the reverse; for it is said: "He is a God of faithfulness, and there is no iniquity in him" ([Deut. 32:4](#)). The teaching of our Sages, although some of them approve this general belief (concerning trials), is on the whole against it. For they say, "There is no death without sin, and no affliction without transgression." (See p. 285.) Every intelligent religious person should have this faith, and should not ascribe any wrong to God, who is far from it; he must not assume that a person is innocent and perfect and does not deserve what has befallen him.

ספר העקרים ד:י"א

וזה שלפעמים מביא הקב"ה ייסורין על הצדיק לנסותו אם הוא עובד השם מאהבה גמורה, כמו שכתוב (דברים י"ג) כי מנסה ה' אלוהיכם אתכם לדעת וגו', או אם הוא עובד מאהבת שכר ויראת עונש.

...

ועל כן כשהקב"ה מביא ייסורין מזה המין על הצדיק, נקראין ייסורין של אהבה, לפי שעל ידם מתברר לבני האדם האומרים על הצדיקים המצליחים שאינם עובדים מאהבה, שמתוך כך יכירו הכל וידעו שהצדיקים ההם עובדים השם מתוך הצער כמו מתוך השלוה.

And sometimes the Holy One Blessed Be He brings afflictions upon the righteous in order to test him, to see if he is serving Hashem from true love, as it says "for the LORD your God putteth you to proof, to know whether etc.", or if he is serving from the love of reward and fear of punishment... And so when the Holy One Blessed Be He brings afflictions of this sort on the righteous, they are called 'afflictions of love', since through them it becomes manifest to the people who say of the righteous who prosper that they are not serving from love, since through them everyone will come to recognize and know that those righteous people serve Hashem in suffering just as in tranquility.

פני יהושע מסכת ברכות דף ה עמוד א

אין לתמוה על החפץ דאכתי מה תועלת יש לו להקב"ה להביא על הצדיק יסורין בלא שום עון כדי להרבות שכרו בעה"ב ואין זו אפילו מדת בשר ודם לייסר את אוהבו ביסורין כדי ליתן לו מתנות הרבה כ"ש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שכל העולמות שלו וברצונו נותנו למי שירצה בלי שום שיעור

Still, what is to be gained by the Holy One Blessed Be He by afflicting the righteous without sin in order to increase his reward in the world to come, this isn't even the way of mortals, to afflict their beloved in order to bestow many gifts, a fortiori the King of Kings, the Holy One Blessed Be He, to whom belongs all the worlds, and in his will can bestow them upon whom He wishes, without limit

ספר העקרים שם

והאופן השלישי מן הייסורין, הן הנקראים ייסורין של אהבה באמת, והן הייסורין הבאין על האדם... כדי להרבות שכרו, שיהיה לו שכר מעשה טוב ולא שכר מחשבה טובה בלבד.

And the third type of affliction is truly called 'afflictions of love', and they are the afflictions that come upon a person... in order to increase his reward, so that he gets the reward of the good deed, and not just the reward of a good intention

נתיבות עולם נתיב היסורין פרק א

ופי יסורין של אהבה כי כאשר האדם הוא צדיק וראוי אל מעלה עליונה והאדם מצד הגוף יש בו צד מה שאינו ראוי אל אותה מעלה, שאין האדם ראוי אל אותה מעלה מצד החסרון שהוא דבק בחומר, והקב"ה מביא עליו יסורין כדי למרק הנפש שהוא דבק בחומר ולסלק חומר שלו ממנו כדי להביא אותו אל המעלה העליונה שאין האדם זוכה לזה שהגוף יש בו פחיתות, והיסורים ממרקים הנפש ומסלקין הנפש מן פחיתות החמרי עד שהוא טהור.

R. Joseph B. Soloveitchik, *Out of the Whirlwind*

The same is true of the man of sorrow. When the blow strikes, the first question which pops up upon the lips of the sufferer is: Why me? Why should I be different from others? Why was I selected to explore the valley of sorrow? A feeling of envy fills out the heart of the afflicted. He envies everybody, pauper and prince, young and old. They were spared, while I was picked out.

When I eulogized my uncle, R. Velvel Soloveitchik, *zt"l*, in the auditorium of Yeshiva University while knowing of my affliction, one nagging thought assailed my mind. All these thousands of people are healthy and expect to live a long and happy life, whereas I am not certain that I will be able to accompany my daughter to the wedding canopy. While these thoughts are passing through one's mind with the speed of lightning, one feels forsaken, forlorn and lonely. I am different; I have met with a strange destiny. No one else is like me.

Gradually this feeling of loneliness pervades one's whole being with ever-increasing predominance; the whole self becomes immersed in solitude and the awareness of being taken away from the community. The man who is bound to others by countless invisible threads is torn loose from his social bearings. He makes his exit from the community and retreats into him-

self because he was singled out. Elisha, upon being elected, abandoned his father and mother. The elected retreats even from his closest friends and beloved ones, not excluding wife and children.

The night before my operation, when my family said goodbye to me, I understood the words of the psalmist, "*Ki avi ve-immi azavuni, va-Hashem ya'asfeni*, When my father and my mother forsake me, the Lord will take me up" (Ps. 27:10). I had never understood this verse. Did ever a parent abandon his child? Of course not! Yet in certain situations, one is cut off even from his parents or his beloved wife and children. Community life, togetherness, is always imbued with the spirit of cooperation, of mutual help and protection. Suddenly one realizes that there is no help which his loved ones are able to extend to him. They are onlookers who watch a drama unfolding itself with unalterable speed. They are not involved in it. This realization brings to an abrupt end the feeling of togetherness. I stand before God; no one else is beside me. A lonely being meeting the loneliest Being in utter seclusion is a traumatic but also a great experience. These two experiences, that of non-being and that of loneliness, must not be forgotten.

3. Free Will Theodicy

R. Eliezer Berkovitz, *Faith after the Holocaust* (p. 105)

Man can be frightened; but he cannot be bludgeoned into goodness. If God did not respect man's freedom to choose his course in personal responsibility, not only would the moral good and evil be abolished from the earth, but man himself would go with them. For freedom and responsibility are of the very essence of man. Without them man is not human. If there is to be man, he must be allowed to make his choices in freedom. If he has such freedom, he will use it. Using it, he will often use it wrongly; he will decide for the wrong alternative. As he does so, there will be suffering for the innocent.

ישעיהו מ"ה: ט"ו

15 Verily Thou art a God that hidest Thyself, O God of Israel, the Saviour.
טו אָכֹן, אַתָּה אֵל מְסֻתָּת--אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מוֹשִׁיעַ.

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו עמוד א

שאל אהר את רבי מאיר לאסר לשיצא לתרבות רעה אמר ליה מאי דכתיב גם את זה לעומת זה עשה האלהים אמר לו כל מה שברא הקדוש ברוך הוא ברא כנגדו ברא הרים ברא גבעות ברא ימים ברא נהרות

The Gemara relates: **Aher** asked **Rabbi Meir** a question, **after he had gone astray. He said to him: What is the meaning of that which is written: "God has made even the one as well as the other"** (Ecclesiastes 7:14)? **Rabbi Meir said to him: Everything that the Holy One, Blessed be He, created, He created a similar creation corresponding to it. He created mountains, He created hills; He created seas, He created rivers.**

אמר לו רבי עקיבא רבך לא אמר כן אלא ברא צדיקים ברא רשעים ברא גן עדן ברא גיהנם כל אחד ואחד יש לו שני חלקים אחד בגן עדן ואחד בגיהנם וכה צדיק נטל חלקו וחסלק חבירו בגן עדן נתחייב רשע נטל חלקו וחסלק חבירו בגיהנם

Aher said to him: Rabbi Akiva, your teacher, did not say so, but explained the verse as follows: Everything has its opposite: He created the righteous, He created the wicked; He created the Garden of Eden, He created Gehenna. Each and every person has two portions, one in the Garden of Eden and one in Gehenna. If he merits it, by becoming righteous, he takes his portion and the portion of his wicked colleague in the Garden of Eden; if he is found culpable by becoming wicked, he takes his portion and the portion of his colleague in Gehenna.

רמב"ן בראשית ב: ט

והנה אחרי אכלו מן העץ היתה בידו הבחירה וברצונו להרע או להטיב בין לו בין לאחרים וזו מדה אלהית מצד אחד ורעה לאדם בהיות לו בה יצר ותאוה

But after he ate of the fruit of the tree of knowledge, he possessed the power of choice; he could now willingly do evil or good to himself or to others. This, on the one hand, is a godlike attribute; but as far as man is concerned, it is bad because through it, he has a will and desire.

משך חכמה

נעשה אדם בצלמנו: הצלם האלקי הוא הבחירה החפשית בלי טבע מכריח רק מרצון ושכל חפשי

Let us make man in our image: The image of G-d is free will, without any natural external inclination, only from free will and intellect.

דעת תבונות מ'

ותביני שרש כל זה, כי הנה החסרון ההוא לא נולד אלא מהסתיר פניו של האדון ב"ה, שלא רצה להאיר פניו על נבראיו מתחלה מיד, שיהיו שלמים בתחלה, אלא אדרבה, הסתיר פניו מהם והשאירם חסרים, כי הנה אור פני מלך - חיים ודאי, והסתרו הוא מקור כל רע, ועוד נדבר מזה לקמן בס"ד. אבל כיון שהכוונה התכליתית בהסתיר הזה אינה להיות נסתר, אלא אדרבה ליגלות אחר כך, ולהעביר כל הרעה שנולדה רק מן ההסתיר ההוא, הנה על כן שם לו חק ומשפט לגלות פני טובו הנסתרים; וזה או על ידי מעשים שיעשו בני האדם, הם המה המשפטים והתורות אשר נתן לנו תורתו תורת אמת, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם בחיים הנצחיים, כי שכר מצוה - מצוה, הוא הארת פניו ית"ש, שהסתיר אותם מן האדם בתחלת יצירתו; כי הנה על כן לעמל נברא, בהיות היצר שולט בו, ורבה רעתו עליו בכל מיני חסרונות, והריחוק אשר לו מאור החיים; ומעשי המצוות מאירים עליו האור הגנוז, עד שבהשלימו חק מצוותיו, נשלם עצמו עמהם לאור באור החיים האלה.

אמנם אם לא יטיב, הנה אף על פי כן ירצה היחוד העליון להתגלות, כי לא לנצח יסתיר פניו מעולמו, אך בחימה שפוכה ימלוך על החוטאים האלה בנפשותם, ונשאו את עונם עד יתמו חטאים מן הארץ, או כי יכנע לבבם הערל וישוּבו ויחיו.

ולא עוד, אלא בהיות הכוונה בהסתיר פנים שזכרנו, רק כי יחזור ויגלה אותם וישוב ירחמנו, הנה אפילו הבחירה הזאת שהוא מניח לנו עתה, ותמיד הדבר תלוי ועומד אם להטיב ואם להרע ח"ו לפי רוב המעשה, אין סופה להתקיים כך, אלא הזמן ששיערה המחשבה העליונה היותו צריך ומספיק לכל הנשמות אשר עשה, שבו יתוקנו - מי בצדקתם, מי בתשובתם ומי בקבלת היסורין;

4. Plus Natural Laws...

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כח עמוד א

אמר רבא סיני ומזוני לא בְּזְכוּתָא תְּלִיָא מִלְתָּא אֶלָּא בְּמַזְלָא תְּלִיָא מִלְתָּא דְּהָא רַבָּה וְרַב חֲסֵדָא תְּרַוְיָהּוּ רַבְּנָן צְדִיקֵי הָווּ מְרַמְצֵי וְאֶתִי מִיִּטְרָא וְמְרַמְצֵי וְאֶתִי מִיִּטְרָא

Rava said: Length of life, children, and sustenance do not depend on one's merit, but rather they depend upon fate. As, **Rabba** and **Rav Hisda** were both pious Sages; one Sage would pray during a drought and rain would fall, and the other Sage would pray and rain would fall.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נד עמוד ב

ת"ר שאלו פלוסופין את הזקנים ברומי אם אלהיכם אין רצונו בעבודת כוכבים מפני מה אינו מבטלה אמרו להם אילו לדבר שאין העולם צורך לו היו עובדין הרי הוא מבטלה הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות יאבד עולם מפני השוטים אלא עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין

GEMARA: The Sages taught: Certain philosophers [*filosofin*] asked the Jewish Sages who were in Rome: **If it is not your God's will that people should engage in idol worship, for what reason does He not eliminate it?** The Sages said to them: **Were people worshipping only objects for which the world has no need, He would eliminate it. But they worship the sun and the moon and the stars and the constellations. Should He destroy the world because of**

the fools? Rather, the world follows its course, and the fools who sinned will be held to judgment in the future for their transgressions.

5. The Inherent Tension in Theodicies of Greatness

שמות רבה (שנאן) פרשת שמות פרשה ה

ח, כב מהו : והצל לא הצלת [את עמד] (שמות/ ה')? ר' ישמעאל אומר : והצל לא הצלת ודאי. ר' עקיבא אומר : יודע אני שאתה עתיד להצילם, אלא מאי איכפת לך באותם הנתונים תחת הבנין? באותה שעה בקשה מדת הדין לפגוע בו, וכיון שראה הקב"ה שבשביל ישראל הוא אומר, לא פגעה בו מדת הדין.

What is the meaning of NEITHER HAST THOU DELIVERED THY PEOPLE AT ALL? (ib.). R. Ishmael said: It is evident that Thou has not so far saved them; R. Akiba said that Moses argued thus: 'I know that Thou wilt one day deliver them, but what about those who have been immured in the buildings?' Then did the Attribute of justice seek to strike Moses, but after God saw that Moses argued thus only because of Israel, He did not allow the Attribute of Justice to strike him.

Marilyn McCord Adams, *Horrendous Evils and the Goodness of God*

A cosmic creator and/or governor who operated with such reasons alone would not thereby be one who placed a high value on human personhood in general or individual human persons in particular. On the contrary, such government would thereby show itself to be at best indifferent, at worst cruel. Rather, I contend that God could be said to value human personhood in general, and to love individual human persons in particular, only if God were good to each and every human person God created. And Divine goodness to created persons involves the distribution of harms and benefits, not merely globally, but also within the context of the individual person's life. At a minimum, God's goodness to human individuals would require that God guarantee each a life that was a great good to him/her on the whole by balancing off serious evils. To value the individual qua person, God would have to go further to defeat any horrendous evil in which s/he participated by giving it positive meaning through organic unity with a great enough good within the context of his/her life. By skirting the special problems horrendous evils pose for Divine goodness to individual created persons, global and generic approaches win no ingenious strategic victory. They simply fail to solve them.